

Kollektivt solcellssystem på den moçambikiska landsbygden

Innan avresa

Efter flera terminer av distansundervisnings längtade jag efter att få resa iväg och göra något praktiskt. Min KEX-partner och jag var främst intresserade av spansktalande länder, men hade lite svårt att hitta passande projekt, handledare och en kontaktperson. Vårt mål var ett praktiskt projekt som skulle kunna göra skillnad för lokalbefolkningen, helst inom hållbar energiteknik eller vattenrening. Under en lunchföreläsning om utlandsstudien presenterade Project Vita några tidigare MFS-projekt, och vi kände direkt att det passade oss perfekt.

Att kunna portugisiska, det officiella språket, var inte nödvändigt, även om det hade varit fördelaktigt. Nästintill ingen talade engelska, och även fast Google Översätt var användbart gick det inte att ha särskilt avancerade samtal med folk. Kan man spanska förstår man dock en hel del, och väl på plats plockade man upp behjälpliga fraser på både portugisiska och betonga (det lokala språket i byn). Project Vita hjälpte till med översättningen när det behövdes, och vi kunde kommunicera med lokalbefolkningen om de mest basala sakerna på egen hand.

Till Moçambique behövs visum och flera vaccin, vilket man bör planera för i god tid. Jag gick till en vaccinklinik och där vi lade upp en plan för vilka vaccin vi skulle tas, och när. Visumprocessen är lite bölig, så börja tidigt och var inte rädd för att ringa till ambassaden och ligga på lite. Ansökan skickas in via mejl medan visum och pass lämnas/hämtas på ambassaden eller postas (undvik detta alternativ om möjligt). Turligt nog ligger Moçambiques nordiska ambassad i Sollentuna, så det är hyfsat nära att åka dit. För att undvika onödiga resor är det dock bäst att ringa innan man kommer. Vi skaffade 90-dagars turistvisum, men det ska tilläggas att det inte innebär att man får stanna i landet i 90 dagar. Väl i Moçambique måste man ut ur landet var 30:e dag för att stämpla visumet. När vi väl insåg detta valde vi att spendera en dag på migrationsverket och köpa nya visum istället för att resa till Sydafrika.

Ankomst

Vårt fältarbete sträckte sig i princip över hela perioden vi var där och vi försökte köra igång så fort vi kunde. Vi blev upphämtade av vår kontaktperson/Project Vita på flygplatsen och körde direkt till byn Linga Linga där vi arbetade och bodde. Bilfärden tog några timmar, vilket gav oss chansen att bekanta oss med vår kontaktperson Michel Olofsson och organisationen Project Vita. Väl framme vid boendet var det mörkt, och vi hann äta middag tillsammans med våra värdar innan vi gick och lade oss.

Ekonomi

I jämförelse med Sverige är Moçambique ett väldigt billigt land att leva i. Vi var dock främst i byn Linga Linga och betalade för mat och boende hos organisationen Project Vitas volontärbyn, vilket blir dyrare än den genomsnittliga hyran eftersom man bor som på hotell snarare än i eget boende. Boende kostade 7 600 SEK/månaden, vilket inkluderar frukost, vatten, städning, tvättning och andra nödvändigheter. På vardagar valde vi att betala 70 SEK/dag för att en lokal kock skulle komma och laga middag, vilket jag rekommenderar. Förutom att det är bekvämt och tidsbesparande var maten väldigt god och lokal. Med utrustat kök och två gasspisar finns även bra möjligheter att baka och laga mat själv, vilket vi gjorde på helger, högtider och när vi kände för det.

Boende

Vi bodde i organisationens volontärby *Tor Linga Linga*, vilket arrangerades med organisationen/kontaktperson flera månader innan avresa. Boendet var väldigt mysigt och kändes snabbt som hemma. Det är bra studieplats med inslag av semesterkänsla eftersom det ligger precis intill stranden. Vi hade varsin bungalow med egen dusch och vattentoilet, endast några fotsteg från havet. Vi delade på gym, kök, matsal vardagsrum och studieplatser. Där spenderade vi mesta tiden med att plugga, men även laga mat, äta gemensamma middagar och umgås. På boendeområdet bodde även vår kontaktperson, och anställda på Project Vitas var där dagligen för att städa, göra trädgårdsarbete och olika byggprojekt. Man kände sig alltid väldigt trygg och säker, det fanns alltid någon där om någon skulle hända och jag kände mig helt trygg med att lämna värdesaker i olåst bungalow eller på gemensamma ytor.

Projektet

Vårt projekt gick ut på att bygga ett kollektivt solcellssystem till några hushåll i byn, och förutom rapportskrivande och intervjuer var det väldigt praktiskt. Vi fick mycket hjälp från vår kontaktperson Michel och Project Vita, främst med att införskaffa material och bygga systemet. En vanlig dag gick jag och upp tränade, åt frukost vid 08 och jobbade sedan med projektet tills middagstid (17:30). Vi tog oftast lunchpaus mitt på dagen och passade på att ladda datorerna (det är ett solcellssystem och elanvändningen anpassas därefter). Jag planerar inte att bygga vidare på vårt projekt men uppmanar andra studenter att göra det. Vi hade ingen slutpresentation av projektet förut KTHs egna, som vi hade över Zoom, men gick runt till de deltagande hushållen och kollade så att allt funkade som det skulle.

Staden och landet

Vi spenderade de mesta av vår tid i byn Linga Linga, och folk gästvänlighet förgyllde verkligen resan. I byn hälsade alla på varandra och folk var hjälpsamma samtidigt som de var avslappnade. Vi var uppenbart utlänningar men kände oss alltid välkomna och trygga i byn. I de större städerna blev man lite mer uppmärksam, främst av gatuförsäljare, men folk var alltid trevliga och nyfikna snarare än påträngande. Ibland kunde "mañana mañana"-inställningen vara jobbig eftersom det ledde till förseningar, och det administrativa var krångligt. Ett exempel är vårt besök hos Migrationsverket för att köpa nya visum, vilket nästan tog en hel dag och var extremt besvärligt. Utan Project Vitas hjälp hade vi nog inte klarat oss, vår kontaktperson var alltid med och hjälpte oss i situationer som denna.

Fritid och aktiviteter

Det mesta av tiden spenderades på plugg, men vi passade också på att njuta av den lugna miljön och läsa böcker, sola och bada. Vi gick ofta och lade oss strax efter middag, men vissa kvällar spelade vi sällskapsspel eller kollade på film (tips är att ladda ner i förväg, det gick lite segt att streama). Det var lätt att få kontakt med folk, och trots språkbarriären umgicks vi och pratade mycket med lokalbefolkningen. I byn gick vi på lokala fotbollsmatcher och fester, och hos olika grannar lärde vi oss fläta korgar, baka kokosbullar och gick och flätade håret. Vi gjorde utflykter till en närliggande ö, en gång med motorbåt och en gång med en dao (liten segelbåt). En kväll gick vi till en man i byn som gör honung, fick vara med hela processen och köpa honungen. Några dagar innan avresa anordnade vi en cookout som tack till byn, då vi lånade en bar/kiosk och med hjälp av Project Vita och några lokala kvinnor lagade mat som vi delade ut. Det finns också några hotellen på halvön som man kan hänga på, och många aktiviteter utanför byn och landet. En helg åkte vi till staden Tofo för lite mer nattliv, restauranger och barer, och det är perfekt för den som vill dyka, snorkla eller surfa (oavsett nivå). På min hemresa åkte jag på safari i Sydafrika, men det finns även nationalparker i Moçambique.

Hållbarhet och transport

Vissa saker var mindre hållbara än i Stockholm, exempelvis sophantering och den kollektiva transporten, samt sociala och ekonomiska aspekter. Bristen på tillgången till vård, begräsningar inom utbildning och kunskap inom hälsofrågor är några exempel. Moçambique är ett av världens fattigaste länder, vilket såklart märktes eftersom folk lever under andra förhållanden än vad man är van med – särskilt då vi bodde på landsbygden. Samtidigt kändes det vardagliga livet mer ekologisk hållbart än hemma. Man blev mer sparsam med vatten och energi och åt nästan uteslutande närodlat och lokalt. Boendets elektricitet produceras av solceller, och man blev medveten om sitt energianvändande. Eftersom vårt projekt handlade om förnyelsebar energi har det kopplingar till flera globala mål. Då det praktiska arbetet utfördes i byn, endast någon minut från vårt boende, så kunde vi promenera dit. Detsamma gällde när vi skulle gå och handla något litet eller göra någon aktivitet i byn där det mesta låg ca en timmes promenad bort. Så fort man skulle utanför byn var man dock väldigt bilberoende eftersom det i princip var det enda transportalternativet. Alternativet är att betala en liten peng för att åka med på flaket på en chapa, vilket kan sägas vara kollektivtrafiken. Båda dessa transportalternativ leder till utsläpp från förbränningsmotorer. Inom byn promenerade vi, och det fanns även möjlighet att segla dao från Linga Linga till närliggande städer och öar. Resetiden för dessa varierar starkt beroende på väderförhållanden, och dao är snarare att rekommendera för dagsutflykter än när man har ärenden i stan eller behöver ta sig någonstans fort.

Rekommendationer och övriga reflektioner

Jag rekommenderar verkligen Moçambique och Project Vita, det var en oförglömlig resa som jag kanske aldrig skulle uppleva om det inte vore för den här fältstudien. Förbered er på att leva på ett helt annat sätt och lär er ta det lite som det kommer. Ta chansen att uppleva kulturen och lokala aktiviteter.

